24. 5. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti při nezaměstnanosti nikoliv v důsledku pracovního úrazu či nemoci z povolání

Nejvyšší soud řešil v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 4131/2018, ze dne 29. 1. 2019, otázku, jaký význam z hlediska stanovení náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti zaměstnance, který původně, po vzniku škody na výdělku po skončení pracovní neschopnosti byl veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a poté v pracovním poměru dosahoval výdělku po pracovním úrazu, má skutečnost, že nyní, po skončení pracovního poměru, začal být znovu veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. - Zda v takové situaci jako tzv. poúrazový výdělek počítat fiktivní výdělek ve výši minimální mzdy nebo skutečně dosahovaný poúrazový výdělek v novém zaměstnání.

Újma, která vzniká následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, spočívá též ve ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity). Ke ztrátě na výdělku dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úrazu snížena (omezena) nebo zanikla, a účelem náhrady za tuto ztrátu je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro následky pracovního úrazu či nemoci z povolání dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. - Podle ust. § 271b odst. 1 zákoníku práce náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity přísluší zaměstnanci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem dosahovaným po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu. Ke snížení invalidního důchodu pro souběh s jiným důchodem podle právních předpisů o důchodovém pojištění, ani k výdělku zaměstnance, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím, se nepřihlíží.

Tato konstrukce odškodnění pracovního úrazu v podobě renty ovšem může být funkční pouze za předpokladu, má-li zaměstnanec skutečně možnost vykonávat jinou vhodnou práci (je-li taková práce k dispozici), a dále, je-li vůbec schopen a ochoten jinou méně placenou práci vykonávat. Pro některé situace, kdy zaměstnanec nedosahuje výdělku po pracovním úraze, proto zákon určuje (v ust. § 271b odst. 2 až 5 zákoníku práce), co se považuje za výdělek po pracovním úraze nebo po zjištění nemoci z povolání. Jedním z těchto případů je situace, kdy zaměstnanec, který ztratil v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání původní práci, nemá žádný výdělek pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí na trhu práce. – Podle ust. § 271b odst. 3 zákoníku práce náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity přísluší i zaměstnanci, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání; za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání se považuje výdělek ve výši minimální mzdy platné v den prvního zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. Pobíral-li zaměstnanec před tím, než se stal uchazečem o zaměstnání, náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, přísluší mu tato náhrada v takové výši, ve které mu na ni vzniklo právo za trvání pracovního poměru nebo právních vztahů založených dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Důvod fikce poúrazového výdělku ve výši minimální mzdy

Skutečný důvod, proč je při určení náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity) uvažováno s výdělkem ve výši minimální mzdy jako s výdělkem po zjištění nemoci z povolání (po pracovním úrazu), spočívá jen (a právě) v tom, že zaměstnanec, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, nedosahuje žádný výdělek (a to nikoliv z důvodu následků nemoci z povolání nebo pracovního úrazu, ale v důsledku nedostatku vhodných pracovních příležitostí), a že žádný zaměstnanec, který by byl – kdyby to umožňoval stav trhu práce - zaměstnán v pracovním poměru nebo v právním vztahu založeném některou z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, nemůže dosahovat nižší mzdu, plat nebo odměnu z dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, než kolik činí minimální mzda.

Právní úprava uvedená v ust. § 271b odst. 3 větě první zákoníku práce vytváří fikci výše výdělku poškozeného zaměstnance po pracovním úraze, zjištění nemoci z povolání v případě, že zaměstnanec je v době vzniku práva na náhradu za ztrátu na výdělku veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Minimální mzda tak vyjadřuje nejnižší možnou hranici „výdělku po pracovním úraze“ ve smyslu ust. § 271b odst. 1 zákoníku práce; nemusí však vyjadřovat výši mzdy, kterou by zaměstnanec se zachovanou pracovní schopností za příznivější situace na trhu práce pravděpodobně dosahoval při práci, odpovídající jeho schopnostem, kvalifikaci a zdravotnímu stavu, již by prokazatelně vykonával, kdyby tomu nebránil nedostatek pracovních příležitostí. Jde o určité zjednodušení či zprůhlednění stavu, který vznikal ve skutkově obdobných případech v minulosti, kdy bylo obtížné až nemožné zjišťovat reálný pravděpodobný výdělek, jehož by zaměstnanec skutečně mohl dosahovat při příznivější situaci na trhu práce, jestliže předtím nevykonával jinou práci, než tu, kterou ztratil v důsledku nemoci z povolání či pracovního úrazu.

Odlišná je situace, jestliže je zaměstnanec v důsledku zjištěné nemoci z povolání (pracovního úrazu) převeden na jinou méně placenou práci, a jestliže poté (nikoliv pro následky nemoci z povolání či pracovního úrazu) tuto práci a příjem s ní spojený ztratí, novou práci nezíská a stane se uchazečem o zaměstnání. V takové situaci, pobíral-li zaměstnanec před tím, než se stal uchazečem o zaměstnání, náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, přísluší mu tato náhrada v takové výši, ve které mu na ni vzniklo právo za trvání pracovního poměru nebo právních vztahů založených dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr. Z uvedeného vyplývá, že zaměstnanci zákon zaručuje náhradu v takové výši, ve které mu na ni vzniklo právo za trvání pracovního poměru; přísluší mu rozdíl mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a průměrným výdělkem dosahovaným předtím, než se stal uchazečem o zaměstnání, vyložil Nejvyšší soud ČR v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 4131/2018, ze dne 29. 1. 2019.

Terezie Nývltová Vojáčková

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Pozemkové úpravy aneb „malé“ vyvlastnění
- Nová éra v boji proti nekalým obchodním praktikám: Co přinese nové procesní nařízení EU?
- Licence LUC v podnikatelské strategii provozovatelů dronů
- Péče rodičů po novele od 1.1.2026
- K ukončování služebního poměru po novele zákona o státní službě
- Aktuality z práva internetu: kybernetická bezpečnost a online řešení sporů
- Zelené standardy pro výstavbu a renovace: jaké povinnosti přinese nová evropská úprava?

- Byznys a paragrafy, díl 25.: Započtení
- Zrušení bytového spoluvlastnictví včetně limitů soudní ingerence
- 2. díl ze série Pravidla a odpovědnost při provozování zimních sportů: Povinnosti provozovatele při závodech a trénincích: zabezpečení tratí a oddělení veřejného a sportovního provozu
- Protokol o předání díla jako podmínka zaplacení jeho ceny a k možné změně soudní praxe